

SŁAWOMIR ZAWISZA, KAMILA BUCZKOWSKA
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy
Zakład Ekonomiki i Doradztwa w Agrobiznesie

OCENA DZIAŁALNOŚCI AGROTURYSTYCZNEJ W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM NA TLE INNYCH REGIONÓW POLSKI

Wstęp

Przemiany gospodarcze po 1989 roku oraz wstąpienie w struktury Unii Europejskiej w 2004 roku były najważniejszymi etapami w rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce, a jednocześnie wyznaczały nowe tendencje przekształceń sektora rolnego oraz obszarów wiejskich ostatnich dziesięcioleci. Włączenie w system globalnej gospodarki oraz dostosowywanie się do wymogów związanych z przygotowaniem do funkcjonowania w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE ujawniło kilka zasadniczych różnic pomiędzy agrobiznesem Polski i krajów rozwiniętych gospodarczo, znacznie dłużej poddanych regułom gospodarki rynkowej.

Do najważniejszych problemów obszarów wiejskich można było zaliczyć: rozdrobnienie agrarne, tradycyjne i nisko zmechanizowane techniki produkcji, niską specjalizację gospodarstw rolnych oraz jawne i ukryte bezrobocie. Czynniki te niewątpliwie przyczyniały się do zubożenia ludności wiejskiej [Sikora 2012]. Według danych GUS struktura agrarna Polski polepsza się, gdyż w 2005 roku gospodarstwa o areale do 5 ha stanowiły 71%, natomiast w 2012 liczba ta spadła do 53%. Jednak w stosunku do najbardziej rozwiniętych gospodarczo państw Unii Europejskiej wynik ten jest nadal wysoki, np.: Austria – 32%, Francja – 27%, Niemcy – 9% [Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2013]. Rozwiązanie problemów tkwi w aktywizacji społeczno-gospodarczej tych terenów. Przemiany strukturalne wymagają zagospodarowania produktów rolniczych oraz tworzenia zintegrowanego rozwoju obszarów wiejskich o zróżnicowanych funkcjach działalności [Wiatrak 2000].

Już w latach dziewięćdziesiątych, na początku okresu przemian w Polsce, opracowano strategię i założenia rozwoju dla wsi, rolnictwa i gospodarki żywnościowej, które zaowocowały nowym podejściem, polegającym na zrozumieniu, że dla obszarów wiejskich równie ważne jak rolnictwo są także inne działy gospodarki, tworzące nowe miejsca pracy w zawodach pozarolniczych, czy też związanych z rolnictwem i jego otoczeniem [Kłodziński 2010]. Dzięki temu następują przemiany struktury funkcjonalnej obszarów wiejskich, prowadzące do redukcji roli rolnictwa oraz wzrostu znaczenia innych działów gospodarki. Jednym z objawów tych procesów jest rozwój działalności turystycznej na obszarach wiejskich, w tym aktywności agroturystycznej ludności prowadzącej gospodarstwa rolne. Od lat zauważane są tendencje do poszukiwania dodatkowych dochodów przez rolników dzięki oferowaniu usług agroturystycznych. Lokalne władze samorządowe również dostrzegają szanse w rozwoju turystyki wiejskiej, chociaż zbyt często pozostają one w strategiach wielu gmin jako pożądane kierunki, które nie zawsze są realizowane [Wiatrak 2013]. Z badań wynika, że główne wsparcie gmin polega na podejmowaniu działań promocyjnych, poprawianiu zagospodarowania gminy i podnoszeniu jej atrakcyjności poprzez inwestycje w infrastrukturę [Karbowski 2013]. Efektem jest stały wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych we wszystkich województwach oraz liczby miejsc noclegowych, za wyjątkiem świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego [Karbowski 2014]. Turystyka wiejska oraz działalność agroturystyczna od początku jej intensywnego rozwoju jest przedmiotem zainteresowania badaczy, co znajduje swój wyraz w różnych raportach i

publikacjach z badań [Drzewiecki 2001; Sznajder, Przezbórska 2006; Prus, Ratkowska 2006; Jalinik, Ziółkowska 2007; Sikorska-Wolak 2008].

Metodyka, cel i organizacja badań

Badania zostały wykonane na przełomie roku 2014 i 2015. Przeprowadzono analizę aktualnego stanu agroturystyki w Polsce na podstawie dokumentów i materiałów, takich jak roczniki statystyczne, strategie rozwoju oraz informacje pochodzące ze stron internetowych Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Instytutu Turystyki. Celem badań było dokonanie oceny działalności agroturystycznej w województwie kujawsko-pomorskim w porównaniu z innymi regionami kraju oraz głównych uwarunkowań wpływających na taką aktywność. Analizy dotyczyły głównie okresu od roku 2010 do 2015, a dla porównania umieszczono także dane liczbowe z lat 1998-2007.

Województwo kujawsko-pomorskie powstało w wyniku reformy administracyjnej w 1999 roku. Powierzchnię 18 tys. km² zamieszkuje ponad 2 mln ludności. Zarówno pod względem ludności, jak i powierzchni województwo zajmuje 10 miejsce w Polsce. Województwo dzieli się na 19 powiatów. Posiada najważniejsze urzędy zlokalizowane w dwóch miastach: w Bydgoszczy znajduje się siedziba wojewody, a w Toruniu – siedziba sejmiku województwa i marszałka. Największe miasta regionu to w kolejności: Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Grudziądz i Inowrocław [Internet 1].

Wyniki badań

Dokładna analiza stanu liczbowego gospodarstw agroturystycznych w Polsce jest nieco utrudniona, z uwagi na brak szczegółowych danych. Spowodowane jest to przede wszystkim faktem, iż agroturystykę można prowadzić w dwojaki sposób. Po pierwsze: bez konieczności rejestracji w ewidencji działalności gospodarczej. Z takiej możliwości korzystają rolnicy, którzy wynajmują do 5 pokoi. Po drugie: z koniecznością rejestracji działalności, jeżeli prowadzona jest na szerszą skalę. [Statystyki prowadzone przez GUS obejmują gospodarstwa agroturystyczne dysponujące 10 i więcej miejscami noclegowymi](#). Stąd wynikają różnice w zestawieniach statystycznych, gdyż trudno jest uchwycić te mniejsze gospodarstwa agroturystyczne. Najbardziej szczegółowe badania zostały ostatni raz przeprowadzone w 2007 roku przez Instytut Turystyki. O zmianach na rynku usług agroturystycznych świadczą dane ogólnej liczby obiektów w Polsce. W latach 1998-2007 liczba ta wzrosła prawie 15-krotnie, świadcząc o rosnącej popularności tej formy wypoczynku (tab. 1). W latach 2010-2015 podane liczby gospodarstw agroturystycznych są natomiast znacznie mniejsze i obejmują zarejestrowaną działalność gospodarczą. Wykazują jednak także tendencję wzrostową – z 346 w 2010 roku do 811 w 2015 roku (tab. 2).

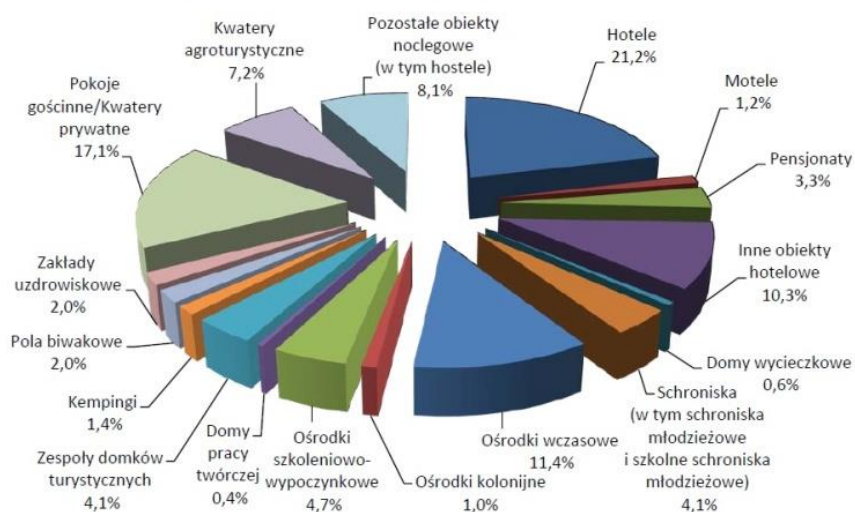
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2012 rok, kwatery agroturystyczne obejmowały 7,2% wszystkich obiektów noclegowych w zarejestrowanych kwaterach turystycznych (rys. 1). Duża część działalności agroturystycznej może wszakże w tych oficjalnych statystykach mieścić się w kategorii pokoi gościnnych/kwater prywatnych, które stanowiły 17,1% wszystkich obiektów. [Dane statystyczne wskazują, że w pierwszym półroczu 2014 roku w pokojach gościnnych oraz gospodarstwach agroturystycznych, które dysponowały przynajmniej 10 miejscami noclegowymi, przyjęto 227,1 tys. gości, w tym 18,1 tys. z zagranicy. Udzielono 707,6 tys. noclegów, w tym 129,5 tys. w kwaterach agroturystycznych. Należy zwrócić uwagę, że pierwsze półrocze obejmuje miesiące niewakacyjne – od stycznia do czerwca, zatem okres, w którym odnotowuje się największy ruch turystyczny \(lipiec i sierpień\) nie jest w tych statystykach uwzględniony \[Internet 2\].](#) Jak

wynika z danych statystycznych (tabela 3) w I półroczu 2014 roku zwiększyła się liczba turystów korzystających z zakwaterowania w hotelach oraz kwaterach agroturystycznych.

Tab. 1. Liczba kwater agroturystycznych w Polsce w latach 1998-2007

Rok	Liczba kwater agroturystycznych	Liczba miejsc noclegowych
1998	608	5509
1999	775	7172
2000	808	8133
2001	1073	11188
2002	898	9557
2003	3323	32885
2004	4052	40635
2005	6550	64075
2006	7214	70300
2007	8790	87144

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Zawadka 2010

Rys. 1. Struktura turystycznych obiektów noclegowych według GUS stanu w dniu 31 lipca 2012 r.

Źródło: Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2013

Tab. 2. Liczba kwater agroturystycznych i miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych w Polsce w latach 2010-2015 według danych GUS

Rok	Liczba kwater agroturystycznych	Liczba miejsc noclegowych
2010	346	5672
2011	582	9281
2012	683	11124
2013	800	12771

2014	804	12810
2015	811	13351

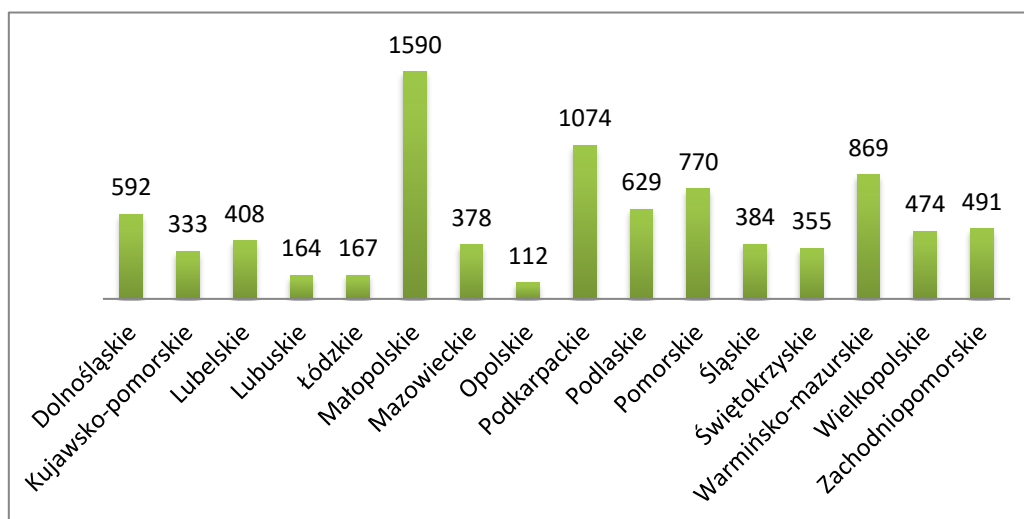
Źródło: Internet 2

Tabela. 3. Liczba turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych w I półroczu 2013 i 2014 roku według danych GUS

Turystyczne obiekty noclegowe	I półrocze 2013	I półrocze 2014	Zmiana w%
	w tys.		
Ogółem	10 439,7	11 202,5	107,3
Obiekty hotelowe - razem	7 887,6	8 586,0	108,9
Hotele	6 700,0	7 451,0	111,2
Motele	137,6	110,1	80,0
Pensjonaty	177,3	175,1	98,8
Inne obiekty hotelowe	872,8	849,8	97,4
Pozostałe obiekty - razem	2 552,1	2 616,4	102,5
W tym kwatery agroturystyczne	39,5	42,5	107,6

Źródło: Internet 2

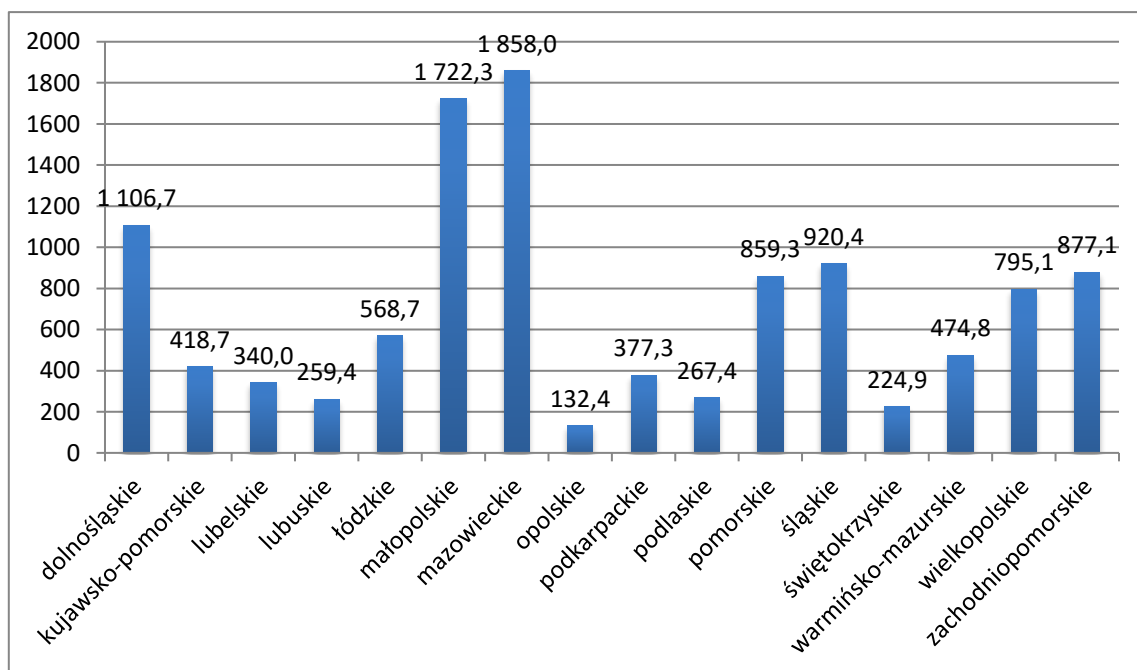
Ważnym aspektem jest również rozmieszczenie przestrzenne gospodarstw agroturystycznych w Polsce. Analizując dane Instytutu Turystyki z 2007 roku, zaobserwować można znaczne zróżnicowanie w liczbie tych obiektów w poszczególnych województwach. Najwięcej jest ich w województwach dysponujących atrakcyjnym otoczeniem przyrodniczym, zachęcającym turystów do odwiedzania tych terenów. Najwięcej obiektów agroturystycznych w 2007 roku zanotowano w województwie małopolskim (1590), kolejno w województwie podkarpackim (1074) i warmińsko-mazurskim (869). Są to województwa szczególnie atrakcyjne pod względem turystycznym. Ponadto w województwie podkarpackim i warmińsko-mazurskim występował duży odsetek osób bezrobotnych, stąd możliwe większe zainteresowanie dodatkowymi źródłami dochodu. Najmniej gospodarstw agroturystycznych występuje natomiast w województwach: Opolskim (112), Lubuskim (164) oraz Łódzkim (167). Są to obszary o stosunkowo niskich walorach turystycznych w stosunku do pozostałych województw (rys. 2).

Rys. 2. Kwatery agroturystyczne w Polsce w 2007 roku według województw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Instytutu Turystyki

Działalność agroturystyczna w województwie kujawsko-pomorskim nie wyróżnia się szczególnie na tle innych województw. Pod względem liczby gospodarstw agroturystycznych zajmowało dopiero 13 miejsce (rys. 2). Wynika to także z faktu, że województwo kujawsko-pomorskie nie jest liderem pod względem liczby turystów korzystających z noclegów, bowiem zajmuje 10 miejsce w kraju (rys. 3). Jednak nieco lepiej sytuacja wygląda jeśli pod uwagę weźmiemy liczbę noclegów udzielonych turystom. Z danych statystycznych wynika, że najczęściej noclegów w I półroczu 2014 roku udzielono w województwach: małopolskim, zachodniopomorskim, mazowieckim, dolnośląskim, pomorskim, śląskim i kujawsko-pomorskim (tabela 4). Województwo kujawsko-pomorskie znalazło się w tym zestawieniu na 7 miejscu w kraju – 5,3% noclegów udzielonych w obiektach turystycznych w skali kraju. Najnowsze dane dotyczące liczby gospodarstw i kwater agroturystycznych, uzyskane na podstawie statystyk z lipca 2015 roku, potwierdzają wcześniejsze wyniki i miejsce województwa kujawsko-pomorskiego wśród innych regionów kraju (tab. 5). Województwo kujawsko-pomorskie wykazuje jednak duży potencjał turystyczny, a co się z tym wiąże, także agroturystyczny. Najważniejszymi czynnikami wskazującymi na potencjał agroturystyczny są: walory przyrodnicze i kulturowe obszaru województwa, udział w strukturze gospodarstw o małym areale co utrudnia utrzymanie się wyłącznie z produkcji rolniczej, średniej klasy gleby ograniczające rozwój działalności tylko rolniczej, odsetek osób bezrobotnych skłaniający do poszukiwania dodatkowych dochodów.

Rys. 3. Liczba turystów korzystających z noclegów według województw w I półroczu 2014 r. według danych GUS

Źródło: Internet 2

Tabela 4. Noclegi udzielone w obiektach turystycznych w I półroczu 2014 roku według danych GUS

Województwo	Turyści ogółem	
	w tys.	%
Dolnośląskie	2 880,4	10,4
Kujawsko-pomorskie	1 481,8	5,3

Lubelskie	698,4	2,5
Lubuskie	444,2	1,6
Łódzkie	980,7	3,5
Małopolskie	4 591,6	16,6
Mazowieckie	3 105,2	11,2
Opolskie	269,0	1,0
Podkarpackie	1 032,3	3,7
Podlaskie	420,1	1,5
Pomorskie	2 295,4	8,3
Śląskie	2 104,7	7,6
Świętokrzyskie	653,8	2,4
Warmińsko-mazurskie	1 041,8	3,8
Wielkopolskie	1 322,8	4,8
Zachodniopomorskie	4 411,8	15,9
Ogółem	27 733,7	100,0

Źródło: Internet 2

Tabela 5. Obiekty i kwatery agroturystyczne w Polsce według danych GUS (stan z lipca 2015 roku)

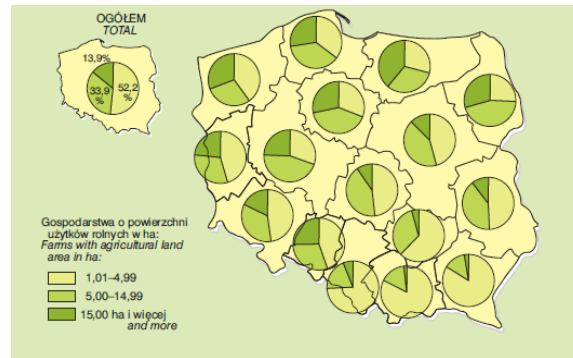
Województwo	Kwatery agroturystyczne		Miejsca noclegowe	
	ogółem	na wsi	ogółem	na wsi
Dolnośląskie	67	62	1160	1044
Kujawsko-pomorskie	23	22	440	424
Lubelskie	30	25	446	372
Lubuskie	23	20	378	316
Łódzkie	24	24	381	381
Małopolskie	96	92	1553	1481
Mazowieckie	41	41	689	674
Opolskie	16	16	220	220
Podkarpackie	67	64	1089	1033
Podlaskie	61	57	903	857
Pomorskie	88	86	1523	1485
Śląskie	43	39	832	766
Świętokrzyskie	40	37	581	532
Warmińsko-mazurskie	88	83	1351	1288
Wielkopolskie	69	67	1210	1168
Zachodniopomorskie	35	31	595	548
Ogółem	811	766	13351	12589

Źródło: Internet 2

Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim wynosiła w styczniu 2014 roku 18,8%. W skali kraju gorzej wypadło tylko województwo warmińsko-mazurskie (22,4%). Agroturystyka mogłaby być zatem alternatywnym źródłem dochodów i przyczyniać się do zmniejszania bezrobocia wśród mieszkańców obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego.

Struktura agrarna i jakość gleb województwa kujawsko-pomorskiego mogą być czynnikiem determinującym rozwój agroturystyki. Znaczny odsetek gleb w województwie to gleby IV, V i VI klasy – co jednak nie jest wyjątkiem w skali całej Polski. W regionie

występują także spore obszary gleb klasy III oraz II i I. Jak wskazują dane GUS, rolnictwo regionu należy do ścisłej czołówki w kraju. Struktura agrarna województwa, w stosunku do innych województw, jest stosunkowo dobra, gdyż najczęściej gospodarstw (ok. 40%) mieści się w przedziale 5,00 – 14,99 ha (rys. 4). W dalszym ciągu jednak duża część, bo ok. 30% to małe gospodarstwa do 5 ha, w których ze względu na niską opłacalność produkcji rolniczej, użytkownicy powinni szukać dodatkowego źródła dochodu. Tym dodatkowym źródłem mogłaby być agroturystyka.

Rys. 4. Zróżnicowanie gospodarstw indywidualnych według grup obszarowych i województw
Źródło: Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2013

Najważniejszymi czynnikami determinującymi rozwój agroturystyki w województwie kujawsko-pomorskim są walory przyrodnicze i kulturowe. Mimo iż województwo położone jest na nizinach, to ze względu na ostatnie zlodowacenie, posiada bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu. W krajobrazie przeważają równiny (Bory Tucholskie, Równina Inowrocławska, Wysoczyzna Świecka), pojezierza (Kujawskie, Gnieźnieńskie, Brodnickie, Iławskie, Dobrzyńskie, Chełmińskie), doliny dużych rzek (Wisły, Noteci, Brdy i Drwęcy). Charakterystyczny dla tego obszaru jest także największy w Polsce zwarty, kompleks leśny – Bory Tucholskie. Najwięcej jezior występuje na Pojezierzu Gnieźnieńskim, a wśród nich znane Jezioro Gopło. Na terenie województwa znajduje się największy sztuczny zbiornik wodny – Jezioro Włocławskie, powstały w wyniku spiętrzenia Wisły. Dorzecza Wisły i Odry, na których pograniczu leży województwo, połączone są ze sobą dwoma kanałami Bydgoskim i Noteckim. Na najcenniejszych terenach zostały utworzone parki krajobrazowe: Tucholski, Wdecki, Brodnicki, Krajeński, Nadgoplański, Górznieńsko-Lidzbarski, Nadwiślański, Chełmiński oraz Gostynińsko-Włocławski (rys. 5).

Rys. 5. Parki krajobrazowe w województwie kujawsko-pomorskim
Źródło: Internet 1

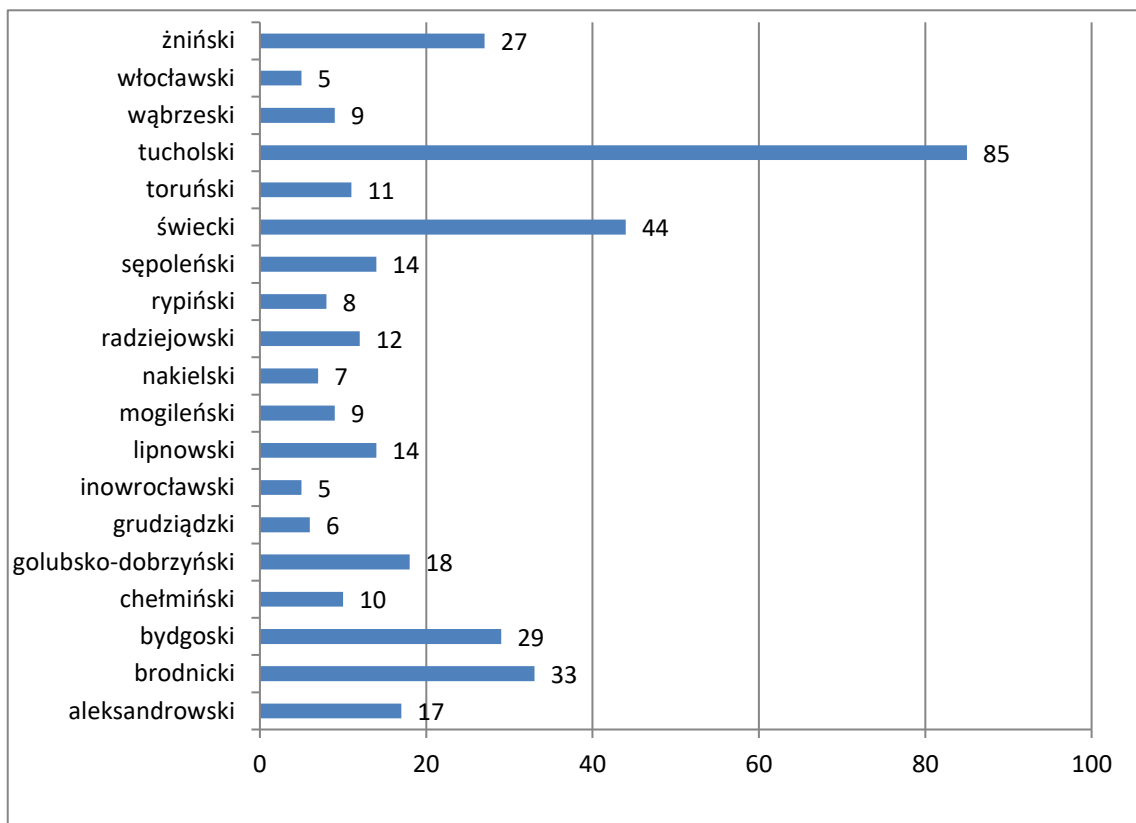
Województwo kujawsko-pomorskie posiada także liczne atrakcje dla odwiedzających ten region. Na terenie województwa występują Certyfikowane Produkty Turystyczne przyznawane przez Polską Organizację Turystyczną, a mianowicie:

- Muzeum Archeologiczne w Biskupinie,
- Miasto Zakochanych w Chełmnie,
- Żywe Muzeum Piernika w Toruniu,
- Fort IV w Toruniu,
- Wenecka Noc z Parowozami w Wenecji,
- Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych CAMERIMAGE w Bydgoszczy
- Planetarium w Toruniu,
- Wyspa Młyńska Wyspą Kultury w Bydgoszczy,
- Szlak Piastowski.

Poza wyżej wymienionymi, na szczególną uwagę zasługują również, m.in.:

- Starówka w Toruniu,
- Spichlerze nad Brdą w Bydgoszczy,
- Zespół Pałacowo-Parkowy w Lubostroniu,
- Zespół Pałacowo-Parkowy w Ostromecku,
- Ośrodek i Muzeum Fryderyka Chopina w Szafarni,
- Zamek w Golubiu-Dobrzyniu,
- Zamek Krzyżacki w Świeciu,
- Zamek Krzyżacki w Radzynie Chełmińskim,
- Mysia Wieża w Kruszwicy,
- Uzdrowisko i tężnie w Ciechocinku,
- Uzdrowisko Wieniec Zdrój,
- Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji,
- Muzeum Borów Tucholskich w Tucholi,
- Kalwaria Pakoska w Pakości [Internet 3].

Wszystkie wymienione czynniki determinują rozwój agroturystyki w województwie kujawsko-pomorskim. Z danych uzyskanych w Kujawsko-Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Minikowie wynika, że pod koniec 2014 roku były 363 kwatery agroturystyczne. Biorąc pod uwagę dane z 2007 roku (rys. 2), liczba ta wzrosła o 30 kwatery. Z rozkładu działalności agroturystycznej w poszczególnych powiatach wynika, że największe nagromadzenie gospodarstw agroturystycznych występuje w powiecie tucholskim – 85. Jest to związane przede wszystkim z największym kompleksem leśnym – Borami Tucholskimi oraz licznymi jeziorami w tym powiecie. Kolejne miejsca zajmują: powiat świecki – 44, brodnicki – 33, bydgoski – 29 oraz żniński – 27 gospodarstw agroturystycznych (rys. 6).

Rys. 6. Liczba gospodarstw agroturystycznych w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z KPODR w Minikowie

Podsumowanie

Po zmianach ustrojowych w 1989 roku, pojawiła się konieczność przystosowania się do nowego systemu gospodarki rynkowej, która zastąpiła gospodarkę centralnie planowaną. Wielkim wyzwaniem i przełomem dla rolników było również przystąpienie do Unii Europejskiej w 2004 roku. Włączenie do Wspólnoty wymagało przystosowania się do zasad i wymogów Wspólnej Polityki Rolnej. Coraz mniej opłacalna produkcja rolnicza w gospodarstwach o małej powierzchni, stała się motywacją do poszukiwania przez rolników dodatkowego źródła dochodu i postaw przedsiębiorczych. Jedną z zalecanych form przedsiębiorczości na obszarach wiejskich była zawsze agroturystyka.

Zebranie danych liczbowych dotyczących agroturystyki było utrudnione, gdyż ewidencji nie podlegały wszystkie gospodarstwa agroturystyczne. Te, które stanowiły tylko dodatkowe źródło dochodu, obok głównej produkcji rolnej, nie musiały być objęte ewidencją. W istniejących statystykach występują rozbieżności dotyczące potencjału agroturystycznego, wynikające z przepisów umożliwiających prowadzenie agroturystyki na małą skalę (do 5 pokoi) bez konieczności rejestrowania w ewidencji działalności gospodarczej. Dane z 2007 roku, w stosunku do tych z 2015 znacznie różniły się liczbowo, co świadczyło o zmianie sposobu klasyfikacji tych obiektów. Wynikało z nich także, że popularność tej formy przedsiębiorczości na obszarach wiejskich z roku na rok sukcesywnie się zwiększała.

Rozmieszczenie gospodarstw agroturystycznych uzależnione było przede wszystkim od atrakcji przyrodniczo-kulturowych, a co za tym idzie - liczby turystów odwiedzających badany region kujawsko-pomorski. Był to główny czynnik determinujący ten rodzaj

działalności na obszarach wiejskich. Potencjał rolniczy województwa powoduje, że jest ono predysponowane do rozwoju działalności rolniczej. Z badań wynika również, że województwo kujawsko-pomorskie posiada walory przyrodnicze i obiekty, które warte są uwagi i zainteresowania ze strony turystów, co może stanowić podstawę dla rozwijania działalności agroturystycznej, zwłaszcza w gospodarstwach o mniejszym potencjale rozwoju produkcji rolniczej, położonych na obszarach atrakcyjnych turystycznie.

Literatura

- Drzewiecki M. 2001. Podstawy agroturystyki. Wyd. OPO, Bydgoszcz.
- Internet 1: www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl
- Internet 2: www.stat.gov.pl
- Internet 3: www.visitkujawsko-pomorskie.pl
- Jalinik M., Ziółkowska R. /red./. 2007. Agroturystyka stan i perspektywy rozwoju. Wyd. PB, Białystok.
- Karbowiak K. 2013. Formy oddziaływania władz gminnych na rozwój agroturystyki na przykładzie gminy Poddębice. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 4, ss. 81-93.
- Karbowiak K. 2014. Rozwój agroturystyki w Polsce w latach 2010-2013. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 4, ss. 34-44.
- Kłodziński M. 2010. Główne funkcje polskich obszarów wiejskich z uwzględnieniem dezagraryzacji wsi i pozarolniczej działalności gospodarczej. Studia BAS nr 4(24), ss. 9-28.
- Prus P., Ratkowska M. (2006): Agroturystyka na tle pozostałych działalności pozarolniczych na przykładzie woj. kujawsko-pomorskiego. [w:] Sadowski A. (red.): Integracja europejska. Szanse i zagrożenia dla rozwoju turystyki. Fundacja Promocji Rozwoju Podlasia, Białystok, s. 119-124.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa, 2013. Wyd. GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 2013. Wyd. GUS. Warszawa.
- Sikora J. 2012. Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Wyd. C.H Beck, Warszawa.
- Sikorska-Wolak I. /red./. 2008. Ekonomiczne i społeczne aspekty rozwoju turystyki wiejskiej. Wyd. SGGW, Warszawa.
- Sznajder M., Przezbórska L. 2006. Agroturystyka. Wyd. PWE, Warszawa.
- Wiatrak A.P. 2000. Założenia i cele polityki rolnej. Materiał szkoleniowy. Wyd. FAPA, Warszawa.
- Wiatrak A.P. 2013. Strategie rozwoju gmin wiejskich jako narzędzie wspomaganie działalności turystycznej. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego, nr 4, ss. 71-80.
- Zawadka J. 2010. Ekonomiczno-społeczne determinanty rozwoju agroturystyki na Lubelszczyźnie (na przykładzie wybranych gmin wiejskich). Wyd. SGGW, Warszawa.

OCENA DZIAŁALNOŚCI AGROTURYSTYCZNEJ W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM NA TLE INNYCH REGIONÓW POLSKI

Streszczenie

Słowa kluczowe: obszary wiejskie, rozwój, agroturystyka, województwo kujawsko-pomorskie

W pracy dokonano oceny działalności agroturystycznej w województwie kujawsko-pomorskim. Analizy zostały wykonane na przełomie 2014 oraz 2015 roku i dotyczyły lat 2010-2015, z uwzględnieniem danych porównawczych z okresu 1998-2007. Z badań wynika, że województwo kujawsko-pomorskie posiada walory przyrodnicze i obiekty turystyczne, które warte są uwagi i zainteresowania ze strony turystów. Jednak pod względem liczby gospodarstw agroturystycznych zajmuje dopiero 13 miejsce w kraju oraz 10 miejsce pod względem liczby turystów korzystających z noclegów w ogóle. Potencjał rolniczy województwa powoduje, że jest ono predysponowane do rozwoju działalności rolniczej. Jednocześnie na terenach atrakcyjnych turystycznie, w mniejszych gospodarstwach, można wykorzystać te walory do uzyskiwania dodatkowych dochodów dzięki przyjmowaniu turystów. W województwie kujawsko-pomorskim najwięcej gospodarstw agroturystycznych występuje w powiatach: tucholskim (85), świeckim (44), brodnickim (33), bydgoskim (29) i żnińskim (27).

EVALUATION OF AGRI-TOURIST ACTIVITIES IN KUJAWSKO -POMORSKIE PROVINCE IN COMPARISON WITH OTHER REGIONS OF POLAND

Abstract

Key words: rural areas, development, agri-tourist, Kujawsko-Pomorskie Province

The article presents evaluation of agri-tourist activities in Kujawsko-Pomorskie Province. the analyses were performed at the turn of 2014 and 2015 and they cover the yeras 2010-2015, including comparative data from 1998-2007. The results of investigations show that in Kujawsko-Pomorskie Province there are many areas of natural value with tourist objects which are worth interest and attention of visitors. However, in terms of the number of agri-tourist farms the province is only on the 13th position in Poland and 10th position in terms of the number of tourists who use accommodation, altogether. Due to the agricultural potential of the province it is predisposed to development of agricultural activities. At the same time, these natural values can be used by smaller farms to make additional profits by accommodating tourists. The majority of agri-tourist farms in Kujawsko-Pomorskie Province can be found in the following districts: tucholski (85), świecki (44), brodnicki (33), bydgoski (29) and żniński (27).